

De achtergrond

Energie is in alle opzichten te beschouwen als de zuurstof van de economie en daarom van de samenleving. De industriële revolutie, die aan de basis staat van onze in de geschiedenis ongekende welvaart is ondenkbaar zonder mechanisatie (stoommachines) en dus energie. In de eeuwen die sindsdien zijn verstreken, is de sleutelrol van energie niet veranderd. Integendeel. De onstuimige groei van de economie, vooral sinds de Tweede Wereldoorlog, kan niet worden verklaard zonder de overvloedige beschikbaarheid van de conventionele energiebronnen: kolen, olie en aardgas.

Deze drie bronnen hebben gemeen dat ze fossiel zijn. Kolen, olie en aardgas zijn honderden miljoenen jaren geleden ontstaan uit plantaardige en dierlijke resten (vandaar: fossiele brandstoffen). Naast de grote voordelen die de grootschalige inzet van deze energiebronnen met zich meebrengt, zijn er ook nadelen verbonden aan het gebruik, die steeds meer beginnen te klemmen. Het verbranden van fossiele brandstoffen leidt tot de uitstoot (emissies) van schadelijke stoffen, zoals stikstofoxiden, zwaveldioxide en roetdeeltjes, die bij te hoge concentraties de luchtkwaliteit belasten. En dan is er kooldioxide (CO₂). De emissies van dit gas leiden tot verheving van het broeikas-effect en zo tot klimaatverandering. In Nederland speelt nog een bijzondere kwestie: aardbevingen als gevolg van de aardgaswinning in Groningen.

De voordelen en nadelen van fossiele brandstoffen zijn de twee zijden van het energie- en klimaatvraagstuk. Meer dan tachtig procent van de wereldwijde energievraag komt uit fossiele bronnen (in Nederland zelfs 95 procent!). Met andere woorden: de mondiale economie en dus het welzijn en de welvaart van miljarden mensen zijn er afhankelijk van. Tegelijkertijd weten we dat we er zo snel mogelijk vanaf moeten, want een niet-duurzame energievoorziening is op den duur niet vol te houden.

Het volledig verduurzamen van onze energievoorziening is een enorme opgave. **De bekendste hernieuwbare (duurzame) bronnen, wind, zon, biomassa en waterkracht, zijn bij lange na niet in staat om aan de enorme energievraag te voldoen. Een enkele hemelbestormer daargelaten, zijn de deskundigen het erover eens dat het nog decennia zal duren voor de mensheid in haar energiebehoeften kan voorzien zonder milieuschade aan te richten.**

Hoe moeten we het in de tussentijd (de transitieperiode) aanpakken?

Het antwoord is: **pragmatisch zijn**. Om te beginnen moeten we volop inzetten op de installatie van meer hernieuwbare energiebronnen. Uiteindelijk zullen die het volledig over moeten nemen. **Helaas hebben ze gemeen dat ze onvoorspelbaar zijn**. Als de wind niet waait of de zon niet schijnt, heb je niets aan windmolens of zonnepanelen. Daar kunnen de **wel betrouwbare fossiele bronnen** voorlopig te hulp schieten. Verder moeten we slim gebruik maken van het gegeven dat niet alle fossiele energiedragers even

vervuilend zijn. Het is daarom zinvol om de meest vervuilende brandstoffen (kolen en olie) waar mogelijk te vervangen door de **minst vervuilende (aardgas)**. Daarnaast is het mogelijk de negatieve effecten van het gebruik van fossiele bronnen te mitigeren (verzachten) of zelfs helemaal weg te nemen door bijvoorbeeld CO₂ af te vangen en in de bodem op te slaan (CCS). Zo kunnen we de emissies van CO₂ nu al substantieel terugbrengen. Om de luchtkwaliteit te verbeteren zijn in Europees verband al diverse maatregelen genomen die de uitstoot van smogvormende gassen fors terugdringen.

De aardbevingen in Groningen zijn een bijzondere kwestie. Het Groningenveld is uitzonderlijk groot. Toen het eind jaren vijftig werd ontdekt, gold het met ca. 3000 miljard kubieke meter als het grootste aardgasveld *ter wereld*. Nu, 50 jaar later, zit er nog ca. 700 miljard kubieke meter in de Groningse bodem. De voortgezette winning van deze bodemschat staat echter onder druk. De aardbevingen hebben niet alleen het draagvlak voor de gaswinning in Nederland aangetast maar met name in Groningen zelfs de *legitimiteit* ervan ter discussie gesteld. Daarin onderscheidt de situatie in Nederland zich van de rest van Europa. Buiten ons land gaat het vooral om klimaatverandering en energievoorzieningszekerheid en de rol van (aard)gas in de energiemix. In Nederland is gas momenteel primair een kwestie van veiligheid en secundair van voorzieningszekerheid en klimaatbeleid. De communis opinio is daarom dat er minder gas uit Groningen moet worden gewonnen. **Sommigen gaan zover** dat de productie terug moet naar nul.

In dit verband is het belangrijk te weten dat de kwaliteit van het gas dat in Groningen wordt gewonnen uniek is. Het is *laagcalorisch* (dat betekent: heeft een relatief lage verbrandingswaarde). Dit in tegenstelling tot vrijwel al het andere aardgas dat *hoogcalorisch* is. De apparatuur van miljoenen huishoudens in Nederland (waar 95 procent op Gronings gas stookt), Duitsland, Frankrijk is daarom afgestemd op deze gaskwaliteit. **Het is daarom niet mogelijk om de gaswinning drastisch terug te brengen. Dat zou tal van burgers letterlijk en figuurlijk in de kou zetten.** Er zijn twee manieren om dit probleem op te lossen: vraagsturing door ombouw van apparatuur en de aanbodsturing door productie van 'pseudo' Groningengas door hoogcalorisch gas uit andere bronnen te mengen met stikstof in speciaal daarvoor gebouwde fabrieken. **In tegenstelling tot wat veel Groningers en landelijke politici denken, kan de vraag niet worden verminderd door exportcontracten te veranderen. Afgezien van het feit dat dit in strijd zou zijn met het non-discriminatiebeginsel (het is binnen de EU niet toegestaan om burgers van de ene lidstaat te bevoordelen ten opzichte van de burgers van een andere lidstaat) heeft het geen zin. Contracten volgen de marktvrage, niet andersom.**

De overheid heeft ook een economisch / financieel belang bij de gaswinning. Liefst 90 procent van de bijbehorende inkomsten gaat naar de Staat. Deze aardgasbaten zijn ondanks de productiebeperkingen van de laatste jaren nog steeds een belangrijke

financiële bron voor de overheid.

Voor lobbyisten en communicatieprofessionals is dit een buitengewoon stevige kluif. De belangen zijn groot en het vraagstuk is complex. Aan de ene kant staan de Groningers, die recht hebben op veilig wonen; aan de andere kant staan de burgers, die recht hebben op een verwarmd huis (en die voor een deel ook in Groningen wonen). Bewoners die schade ondervinden (of hebben ondervonden), moeten worden gecompenseerd. Huizen moeten aardbevingsbestendig worden gemaakt. De producent (lees NAM) moet echter voldoende rendement op deze activiteit halen om voortzetting mogelijk te maken. Los daarvan is het duidelijk dat gas in de nabije toekomst een sleutelrol in de energievoorziening toekomt in de transitie naar een CO₂-neutrale energievoorziening. En hoewel de nationale overheid dit niet zo graag hardop zegt, zijn de gasreserves in Nederland nog altijd vele miljarden euro's waard.

De sector

Bij de gaswinning, distributie en verkoop is een aantal partijen betrokken. Het gaat om de volgende ondernemingen en instituties:

- ❑ EBN (Energie Beheer Nederland, 100% Staat), beheert de olie- en gasreserves namens de Staat, geeft licenties uit en neemt financieel deel in projecten.
- ❑ NAM (een joint-venture van Shell en ExxonMobil), produceert het Groningengas en exploiteert diverse kleine velden, met name in de Noordzee).
- ❑ GasTerra (50/50 publiek/private joint venture van de Staat en ExxonMobil/Shell), koopt en verkoopt gas en is de exclusieve afnemer van het Groningengas),
- ❑ Het ministerie van Economische Zaken, aandeelhouder van EBN en GasTerra
- ❑ Energiebedrijven. Dit zijn zelfstandige ondernemingen (bijv. Essent, Nuon, enz.), die het Groningengas direct van o.a. GasTerra of op de vrije markt kopen en verkopen aan hun klanten.
- ❑ Gasunie (100% Staat), transporteert het gas via pijpleidingen naar netwerkbedrijven en punten op de grens.
- ❑ Het ministerie van Financiën, aandeelhouder van Gasunie en ontvanger van de aardgasbaten.
- ❑ Lokale netwerkbedrijven (100% regionale en lokale overheden), ontvangen het gas van Gasunie en transporteren het op hun beurt aan huishoudens en andere afnemers zoals industriële bedrijven).
- ❑ De binnenlandse en buitenlandse gebruikers van het gas (consumenten en

grootverbruikers zoals industriële bedrijven)

- ❓ De Rijkscoördinator Groningen (Hans Alders) – bemiddelt tussen de verschillende partijen in Groningen voor wat betreft de schadeafhandeling
- ❓ Het Centrum voor Veilig Wonen – handelt in opdracht van NAM schades af.
- ❓ **Belangengroepen: De Groninger Bodembeweging, milieugroepen**

De opdracht

Als opdrachtgever moet je *de gassector als geheel* zien, al is Gasterra nu de formele afzender van de opdracht. Het probleem dat centraal staat is immers niet aan een enkele partij binnen de sector te koppelen, maar heeft betrekking op de gehele sector.

De opdracht is: Ten eerste, ontwerp een communicatiestrategie die helpt om diverse belangen die met de gaswinning gemoeid zijn **weer in evenwicht te brengen**. Ten tweede, geef een voorbeeld van een concrete uitwerking van die strategie.

Toelichting

Denk na over de communicatiemaatregelen die benodigd zijn om het geschonden vertrouwen van de Groningers en de in hun ogen verdwenen legitimiteit van de gaswinning te herstellen. Betrek alle thema's bij deze strategie: veiligheid/leefbaarheid in Groningen, leveringszekerheid, economie, energievoorziening en milieuaspecten.

Let erop dat elke partij binnen de sector bij deze thema's zo zijn eigen specifieke belangen heeft. **Individueel, groepen of organisaties, hebben hierbij verschillende belangen, en niet de samenleving als geheel.**

Veiligheid is bijvoorbeeld een thema dat bij veel Groningers centraal staat, leveringszekerheid is een thema van allen die een gasaansluiting hebben, aardgasbaten vormen een thema van de Nederlandse staat. Per thema hebben de partijen binnen de gassector zo hun specifieke belangen.

Organisaties zoals Gasterra zijn voor hun continuïteit afhankelijk van een goede balans van al deze thema's.

Besef dat deze thema's niet uitgeruild kunnen worden. Veiligheid en leveringszekerheid zijn daarvan belangrijke voorbeelden. Je kunt niet zeggen, 'als we nu het thema veiligheid voor de helft realiseren en leveringszekerheid ook voor de helft, dan zijn alle partijen tevreden'. Voor elk van deze onderwerpen geldt dat ze ondeelbaar zijn.

